BOFIT-blogi

Miksi Venäjän talouskasvu jää jälkeen maailmantalouden vauhdista?

Venäjän talous | 01.02.2019 | Laura Solanko

KIRJOITTAJA

Laura Solanko
Vanhempi neuvonantaja

Liki kaikki taloutta seuraavat tahot niin Venäjällä kuin maailmallakin ovat yksimielisiä siitä, että Venäjän talouden nopean kasvun vaihe on takanapäin.

Liki kaikki taloutta seuraavat tahot niin Venäjällä kuin maailmallakin ovat yksimielisiä siitä, että Venäjän talouden nopean kasvun vaihe on takanapäin. Venäjästä tuli nopean kasvun vuosina 2000-luvun alussa Maailmanpankin mittareilla tarkasteltuna ylemmän keskitulon maa, mutta kehitys kohti korkean tulotason maajoukkoa pysähtyi vuoden 2012 paikkeilla. Sen jälkeen Venäjän bruttokansantuote on kasvanut maailmantaloutta hitaammin, ja lähivuosille ennakoidaan noin puolentoista prosentin kasvua.

Kuitenkin Venäjän taloudessa monet asiat ovat hyvin. Valtion velka on pieni, keskuspankin valuuttavaranto suuri, ulkomaankauppa ylijäämäinen ja inflaatio maltillinen. Valtiontalouden perusta on hyvässä kunnossa ja talous voisi teoriassa kasvaa vielä kauan vain kopioimalla parhaita käytäntöjä muualta. Talouskehitystä haittaavat rakenteelliset ongelmat, kuten oikeuslaitoksen heikkous, korruptio ja huonokuntoinen liikenneinfrastruktuuri vaivaavat monia muitakin kehittyviä maita. Silti Venäjän talouskasvu jää jälkeen maailmantalouden vauhdista. Miksi näin on? Syitä on toki aina monia, alkaen väestön ikääntymisestä ja talouden luonnonvararikkuudesta. Näiden lisäksi Venäjän lähivuosien kasvuun vaikuttanee myös kolme uudempaa ilmiötä.

Yksi syy kasvun hidastumiseen on talouspolitiikan tavoitteissa. Talouspolitiikan erääksi lähtökohdaksi on otettu mahdollisimman suuri riippumattomuus ulkomaisista toimijoista. Tämä tarkoittaa valtion velanoton pitämistä minimissä, kiristyviä kotimaisuusvaatimuksia ja mm. elintarvikkeiden tuontirajoituksia. Omavaraisuusajattelussa myöskään esimerkiksi tutkimuksen tai alihankintaketjujen kansainvälisyyttä ei suosita. Silloin menetetään yksi keino varmistaa, että

kotimainen tuotanto voisi hyödyntää maailman hinta-laatu-suhteeltaan parasta tekniikkaa, materiaaleja, komponentteja tai palvelukonsepteja. Suuremman omavaraisuuden ja taloudellisen riippumattomuuden hinta on alhaisempi elintaso sekä kasvava riippuvuus luonnonvarojen viennistä.

Toinen syy liittynee yhteiskunnan ilmapiiriin laajemmin. Vapaa kilpailu ja yksityinen yrittäjyys ei ole suosiossa. Vallalla tuntuu olevan ajatus, että ratkaisu eteen tuleviin ongelmiin on perustaa alalle uusi valtionyritys. Tuoreimpana esimerkkinä ilmiöstä on vuodenvaihteessa perustettu uusi jätealan valtionmonopoli, jonka toivotaan hoitavan kansalaisia suuresti ärsyttävät jätevuoret. Valtion roolin kasvu ja sääntelyn lisääntyminen vääristävät kilpailuasetelmaa markkinoilla ja tekevät yksityisestä, markkinaehtoisesta liiketoiminnasta vähemmän houkuttelevaa. Suuria valtionyrityksiä voi olla helpompi kontrolloida kuin monia pieniä, mutta paremman kontrollin kustannus voi olla kasvuvauhdin hiipuminen.

Kolmas syy on ulkoisessa ympäristössä. Öljyn ja muiden raaka-aineiden hintojen ei ennakoida lähivuosina nousevan ja geopoliittiset jännitteet pitävät valtaosan ulkomaisista sijoittajista poissa. Lähentyminen Kiinan kanssa on tuonut maahan kiinalaisten kehityspankkien rahoitusta (tällaista rahoitusta ovat saaneet esimerkiksi energiayritykset Novatek ja Rossneft sekä valtionpankki VTB), mutta länsimaiden pakotteet pitävät tämänkin rahoituksen hinnan korkeana. Venäjä on viime vuodet pyrkinyt laajentamaan poliittista vaikutusvaltaansa mm. Lähi-idässä, Pohjois- ja Keski-Afrikassa sekä itäisessä Keski-Euroopassa, mutta näiden toimien talousvaikutukset ovat pieniä — eivätkä välttämättä positiivisia.

Kaikki kolme edellä mainittua tekijää ovat sellaisia, joihin Venäjän hallinto voi itse vaikuttaa. Kun odotukset ovat päässeet kovin huonoiksi, melko pienetkin liikkeet tuonninkorvauspolitiikassa, viranomaistoiminnassa tai ulkopolitiikassa voivat tuoda mukanaan ilmapiirin parantumisen ja sitä kautta tukea talouden ja tuottavuuden nopeampaa kasvua. Tällä hetkellä merkkejä muutoksesta ei kuitenkaan ole näkyvissä.

Kuvio 1.

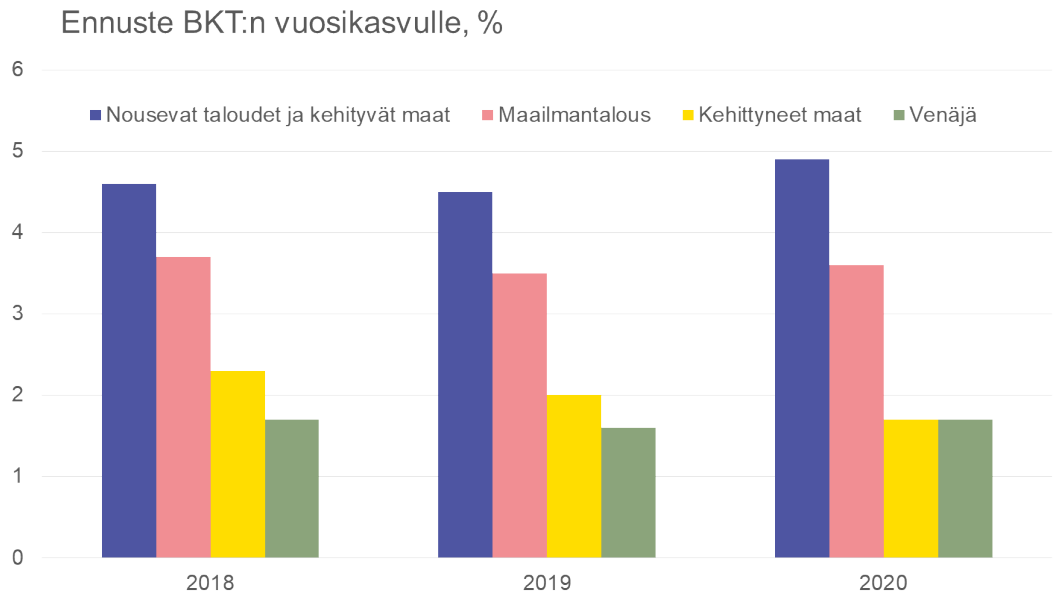

Lähde: IMF WEO.

29.1.2019
eurojatalous.fi

Asiasanat

BOFIT, talouskasvu, talouspolitiikka, tuottavuus, Venäjä